

ГАДААД ХУДАЛДААНЫ САРЫН ТОЙМ

2017 оны 7 дугаар сар

Ерөнхий тойм: Энэ оны эхний 7 сарын гүйцэтгэлээр гадаад худалдааны нийт бараа эргэлтийн хэмжээ өнгөрсөн оны мөн үеэс 33.9%-иар буюу 1482.8 сая ам.доллараар өсч 5,857 сая ам.долларт хүрсэн. Үүнд экспорт 39%-иар буюу 979.2 сая ам.доллараар, импорт 27.5%-иар буюу 504.1 сая ам.доллараар тус тус өссөн нь нөлөөлжээ. Тайлант хугацаанд экспортын дүн импортын дүнгээс 1,184 сая ам.доллараар давсанаар гадаад худалдааны тэнцэл ашигтай гарч, өнгөрсөн оны мөн үеэс 475 сая ам.доллараар өссөн байна.

Хүснэгт 1. Гадаад худалдааны гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

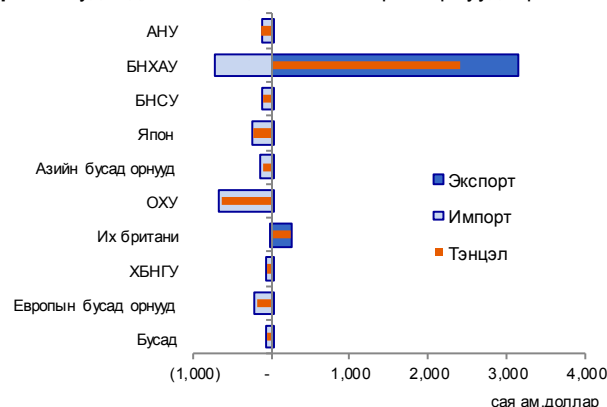
Төрөл	Жилээр			Өөрчлөлт				Эхний 7 сар			Өөрчлөлт			
	2014	2015	2016	2015/2014		2016/2015		2015	2016	2017	2016/2015		2017/2016	
				Дүн	Хувь	Дүн	Хувь				Дүн	Хувь	Дүн	Хувь
Эргэлт	11,011	8,467	8,274	(2,544)	-23.1%	(192)	-2.3%	5,022	4,374	5,857	(648)	-12.9%	1483.2	33.9%
Экспорт	5,774	4,669	4,916	(1,105)	-19.1%	247	5.3%	2,813	2,541	3,520.3	(272)	-9.7%	979.2	39%
Импорт	5,237	3,798	3,358	(1,439)	-27.5%	(439)	-11.6%	2,209	1,833	2,336.7	(376)	-17.0%	504.1	27.5%
Тэнцэл	538	872	1,558	334		686	78.7%	604	709	1,184	105	17.3%	475	67.1%

Валютын төлбөртэй худалдааны тэнцэл 2017 оны эхний 7 сарын гүйцэтгэлээр 1,267 сая ам.долларын ашигтай гарч, өнгөрсөн оны мөн үеэс 678.4 сая ам.доллараар өссөн байна.

Зураг 1. Валютын төлбөр (ВТ)-тэй худалдаа /7 сарын гулсах дундаж/

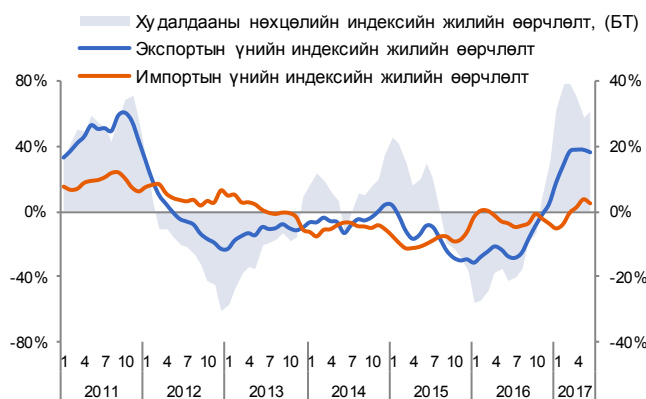

Зураг 2. Худалдааны тэнцэл, голлох түнш орнуудаар

Хөрш орнуудтай хийсэн худалдааг авч үзвэл, нийт бараа эргэлтийн 65.9% буюу 3860.4 сая ам.долларын худалдааг БНХАУ улстай, 12% буюу 705 сая ам.долларын худалдааг ОХУ-тай хийжээ. БНХАУ-тай хийсэн худалдаа өнгөрсөн оны мөн үеэс 46%-иар, ОХУ-тай хийсэн худалдаа 46.9%-иар тус тус өссөн байна.

Зураг 3. Худалдааны нөхцөлийн индекс /7 сарын гулсах дундаж/

Гадаад худалдааны нөхцөлийн индекс тайлант хугацааны эцэст өмнөх оны мөн үеэс 29%-иар өссөн бол өмнөх сараас 9%-иар буурч 1.57-д хүрлээ. Тайлант сард хэрэглээний барааны импортын үнэ өссөн, нүүрс, зэс болон ямааны угаасан ноолуурын экспортын үнэ буурснаас голлон шалтгаалж худалдааны нөхцөл өмнөх сараас муудсан байна.

Экспорт 2017 оны эхний 7 сарын гүйцэтгэлээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 38.5%-иар буюу 979.2 сая ам.доллараар өсөв. Уул уурхайн түүхий эдийн экспортын өсөлт нь нийт экспортыг 35.9 нэгж хувиар, уул уурхайгаас бусад төрлийн экспорт нь нийт экспортыг 2.7 нэгж хувиар өсөхөд нөлөөлжээ. Уул уурхайн түүхий эдийн нийт экспортод эзлэх жин өнгөрсөн оны мөн үеэс 2 нэгж хувиар өссөн байна.

Хүснэгт 3. Экспортын гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

Төрөл	2015			2016			2017			Δ (2016/2015)			Δ (2017/2016)		
	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Дүн	Өсөлт	% ²	Дүн	Өсөлт	% ²
1. Уул уурхай		2,412	86%	2,184	86%		3,096	88%		(228)	-9%	-8%	912	42%	35.9%
1.1. Зэсийн хүдэр, баяжмал	784	1,353	48%	945	1,041	41%	853	889	25%	(313)	-23%	-11%	(152)	-15%	-6%
1.2. Чулуун нүүрс	8,114	353	13%	10,997	337	13%	20,853	1,404	40%	(16)	-5%	-1%	1,067	317%	42%
1.3. Боловсруулаагүй нефть	4,504	234	8%	4,772	186	7%	4,349	211	6%	(48)	-21%	-2%	24	13%	1%
1.4. Төмрийн хүдэр, баяжмал	2,676	135	5%	3,476	132	5%	3,132	175	5%	(2)	-2%	0%	43	33%	2%
1.5. Мөнгөжөөгүй алт /кг/	4,636	180	6%	8,511	341	13%	5,404	218	6%	162	90%	0%	(124)	-36%	-5%
1.6. Цайрын хүдэр, баяжмал	65	81	3%	77	83	3%	70	103	3%	1	2%	0%	21	25%	1%
1.7. Жонш, лейцит, нефелинт	162	38	1%	137	32	1%	165	41	1%	(6)	-16%	0%	9	29%	0%
1.8. Молибдений хүдэр, баяжмал	3	20	1%	3	14	1%	4	20	1%	(6)	-28%	0%	6	39%	0%
1.9. Гянтболдын хүдэр, баяжмал	1	7	0%	1	5	0%	0	2	0%	(2)	-33%	0%	(2)	-49%	0%
1.10. Мөнгө /тонн/	42	9	0%	29	12	0%	0	0	0%	3	0%	0%	(12)	-96%	0%
1.11. Бусад	48	1	0%	51	1	0%	224	32	1%	(0)	-25%	0%	31	1%	1%
2. Мал аж ахуй		247	9%	209	8%		252	7%		(38)	-15%	-1%	43	21%	1.7%
2.1. Амьд мал, малын мах	2	6	0%	3	6	0%	7	12	0%	0	4%	0%	6	105%	0%
2.2. Арьс, шир	162	18	1%	106	17	1%	180	16	0%	(1)	-8%	0%	(1)	-6%	0%
2.3. Малын елөн гэдэс	0	5	0%	0	4	0%	0	4	0%	(1)	-25%	0%	(0)	-5%	0%
2.4. Ноолуур	6	208	7%	5	172	7%	6	209	6%	(36)	-17%	-1%	37	22%	1%
2.5. Ноос, бусад үс, хялгас	6	10	0%	6	10	0%	6	10	0%	0	2%	0%	0	1%	0%
2.6. Бусад	0	0	0%	0	1	0%	1	1	0%	0	149%	0%	1	94%	0%
3. Газар тариалан		21	1%	12	0%		6	0%		(9)	-44%	0%	(6)	-49%	-0.2%
4. Аж үйлдвэрлэл		132	5%	136	5%		166	5%		4	3%	0%	30	22%	1.2%
4.1. Хүнс	2	15	1%	3	17	1%	13	56	2%	1	7%	0%	39	238%	2%
4.2. Ноолууран эдлэл	0	11	0%	0	10	0%	0	10	0%	(2)	-15%	0%	1	6%	0%
4.3. Бусад хувцас, гутал, эдлэл	0	5	0%	1	7	0%	1	6	0%	2	37%	0%	(0)	-1%	0%
4.4. Уул уурхай	25	50	2%	15	38	2%	20	61	2%	(11)	-23%	0%	22	58%	1%
4.5. Цахилгаан, электрон бараа	0	1	0%	0	1	0%	0	1	0%	(1)	-57%	0%	(0)	-2%	0%
4.6. Машин механик, тоног төхөөрөмж, эд анги	1	45	2%	1	60	2%	1	28	1%	15	33%	1%	(32)	-53%	-1%
4.7. Бусад	108	4	0%	126	4	0%	231	4	0%	0	5%	0%	(1)	-13%	0%
5. Бусад		2	0%	1	0%		0	0%		(1)	-63%	0%	(0)	-24%	0.0%
Нийт дүн		2,813		2,541			3,520			(272)	-10%		979.2	38.5%	

%² - Нийт өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to growth)

Хүснэгт 4. Экспортын өөрчлөлт, 2017 он

Төрөл	Тоо хэмжээний өөрчлөлт		Үнийн өөрчлөлт		Нийт өөрчлөлт	
	Тоо хэмжээний өөрчлөлт	%	Үнийн өөрчлөлт	%	Нийт өөрчлөлт	%
1. Уул уурхай	424.0	47%	487.7	53%	911.8	42%
1.1. Зэсийн хүдэр, баяжмал	(95.9)	63%	(56.0)	37%	(151.9)	-15%
1.2. Чулуун нүүрс	663.7	62%	403.8	38%	1,067.5	317%
1.3. Боловсруулаагүй нефть	(20.5)	-84%	44.9	184%	24.4	13%
1.4. Төмрийн хүдэр, баяжмал	(19.2)	-45%	62.3	145%	43.1	33%
1.5. Мөнгөжөөгүй алт /кг/	(125.2)	101%	1.5	-1%	(123.8)	-36%
1.6. Цайрын хүдэр, баяжмал	(9.6)	-47%	30.3	147%	20.7	25%
1.7. Жонш, лейцит, нефелинт	7.0	77%	2.1	23%	9.1	29%
1.8. Молибдений хүдэр, баяжмал	1.2	21%	4.4	79%	5.6	39%
1.11. Бусад	24.9	80%	6.3	20%	31.2	0%
2. Мал аж ахуй	41.4	96%	1.6	4%	43.1	21%
2.2. Арьс, шир	6.5	-606%	(7.5)	706%	(1.1)	-6%
2.4. Ноолуур	26.6	72%	10.6	28%	37.2	22%
3. Газар тариалан	(1.3)	22%	(4.5)	78%	(5.8)	-49%
4. Аж үйлдвэрлэл	63.0	208%	(32.7)	-108%	30.3	22%
5. Бусад	(0.1)	37%	(0.1)	63%	(0.1)	-24%
Нийт дүн	527	54%	452	46%	979	39%

* Ижил зориулалттай боловч харилцан адилгүй шинж чанартай бараа бүтээгдэхүүнүүд 1 ангилалд багтдаг тул дээрх тооцоолол нь зөвхөн ерөнхий хандлагыг харуулах тойм тооцоолол болохыг анхаарна уу.

Зураг 4. Дэлхийн зах зээл дээрх уул уурхайн түүхий эдийн үнэ

Дэлхийн зах зээл дээрх 1 унц алтны дундаж үнэ 2017 оны 7 дугаар сард 1,237 ам.долларт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 8.8%-иар, өнгөрсөн сараас 1.8%-иар тус тус буурсан. “А” зэрэглэлийн цэвэршүүлсэн зэс болон төмрийн хүдрийн дундаж үнэ тайлант сард харгалзан 5,985, 67.7 ам.долларт хүрч өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад зэс 23%-иар, төмрийн хүдэр 17.6%-иар өссөн бол өнгөрсөн сартай харьцуулахад харгалзан 4.6%, 17.9%-иар тус тус өссөн байна. Чулуун нүүрсний экспортын хилийн үнэ 7 дугаар сард 66.6 ам.доллар байна, өмнөх оны мөн үеэс 112.5%-иар өссөн бол өмнөх сараас 0.7%-иар буурсан байна.

Импорт 2017 оны эхний 7 сарын гүйцэтгэлээр өнгөрсөн оны мөн үеэс 27.5%-иар буюу 504.1 сая ам.доллараар өссөн. Импортын өсөлтийг ерөнхий ангилалаар задалж үзвэл хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний өсөлт 14 нэгж хувийг, нефтийн бүтээгдэхүүний өсөлт 11 нэгж хувийг, хэрэглээний бүтээгдэхүүний өсөлт 3 нэгж хувийг тус тус тайлбарлаж байна. Хэрэглээний бүтээгдэхүүний нийт импортод эзлэх жин өнгөрсөн оны мөн үеэс 5 нэгж хувиар буурсан бол нефтийн бүтээгдэхүүний жин 5 нэгж хувиар өсчээ.

Хүснэгт 5. Импортын гүйцэтгэл /сая ам.доллар/

Төрөл	2015			2016			2017			Δ (2016/2015)			Δ (2017/2016)		
	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Тоо/хэм (мян нэгж)	Дүн	%	Дүн	Өсөлт	% ²	Дүн	Өсөлт	% ²
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн		647	29%		647	35%		709	30%	1	0%	0%	61	9%	3%
Түргэн эдэлгээтэй	421	359	16%	423	334	18%	488	391	17%	(26)	-7%	-1%	58	17%	3%
Хүнс	212	246	11%	224	229	12%	214	272	12%	(17)	-7%	-1%	43	19%	2%
Эм, тэриа	1	41	2%	1	50	3%	1	49	2%	8	21%	0%	(1)	-1%	0%
Бусад түргэн эдэлгээтэй бараа	208	72	3%	198	55	3%	272	70	3%	(17)	-24%	-1%	15	27%	1%
Удаан эдэлгээтэй	116	287	13%	79	314	17%	128	317	14%	27	9%	1%	4	1%	0%
Гутал, хувцас, цунх	27	26	1%	32	28	2%	37	32	1%	2	8%	0%	4	14%	0%
Гэр ахуйн цах.хэрэгсэл ба тавилга	55	57	3%	14	59	3%	49	48	2%	2	3%	0%	(10)	-18%	-1%
Авто машин, түүний сэлбэг хэрэгсэл	1	166	8%	1	191	10%	1	199	9%	25	15%	1%	8	4%	0%
Бусад удаан эдэлгээтэй бараа	33	39	2%	32	36	2%	41	38	2%	(3)	-7%	0%	2	6%	0%
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн		822	37%		627	34%		878	38%	(195)	-24%	-9%	252	40%	14%
Машин, механик тоног төхөөрөмж, эд анги	10	419	19%	9	365	20%	14	564	24%	(53)	-13%	-2%	198	54%	11%
Суудлаас бусад тэвэрийн хэрэгсэл, эд анги	1	74	3%	0	108	6%	1	157	7%	33	45%	2%	50	46%	3%
Машин механик, тоног төхөөрөмж, эд анги	10	345	16%	8	258	14%	14	406	17%	(87)	-25%	-4%	148	58%	8%
Барилгын материал	1,045	297	13%	447	161	9%	344	219	9%	(136)	-46%	-6%	57	36%	3%
Хөрөнгө оруулалтын бусад бараа	42	106	5%	31	100	5%	38	96	4%	(6)	-5%	0%	(4)	-4%	0%
Аж үйлдвэрлэлийн орц		309	14%		303	17%		299	13%	(5)	-2%	0%	(5)	-1%	0%
Хүнсний орц	29	18	1%	168	44	2%	24	11	0%	26	140%	1%	(33)	-75%	-2%
Химийн бүтээгдэхүүн	80	58	3%	67	46	3%	107	61	3%	(12)	-21%	-1%	15	32%	1%
Даавуу, утас, арьс, савхин эдлэл	10	9	0%	11	10	1%	23	12	1%	1	7%	0%	2	24%	0%
Цахилгаан эрчим хүч	1	76	3%	1	71	4%	1	75	3%	(5)	-6%	0%	3	5%	0%
Металлын хүдэр, баяжмал болон хаягдал	0	1	0%	1	1	0%	1	0	0%	0	47%	0%	(1)	-71%	0%
Бусад аж үйлдвэрлэлийн зориулалтат	489	145	7%	440	130	7%	495	140	6%	(15)	-10%	-1%	9	7%	0%
Нефтийн бүтээгдэхүүн		639	15%		525	14%		788	19%	(163)	-39%	-7%	194	77%	11%
Дизель түнш	367	224	10%	264	114	6%	489	255	11%	(111)	-49%	-5%	142	125%	8%
АИ-92, АИ-95	203	135	6%	182	88	5%	203	121	5%	(46)	-34%	-2%	33	37%	2%
А-80 болон бусад	69	56	3%	79	51	3%	95	70	3%	(6)	-10%	0%	20	39%	1%
Бусад		12	1%		5	0%		64	4%	(14)	-1%	-1%	1	0%	0%
Нийт дүн		2,209		1,833		2,337		(376)	-17.0%			504.1	27.5%		

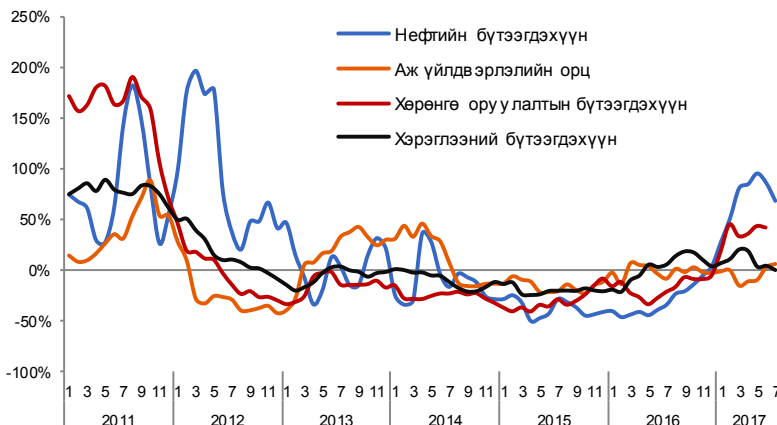
%² - Нийт өсөлтөд оруулсан хувь нэмэр (contribution to growth)

Хүснэгт 6. Импортын өөрчлөлт, 2017 он

Төрөл*	Тоо хэмжээний өөрчлөлт		Үнийн өөрчлөлт		Нийт өөрчлөлт	
	Тоо хэмжээний өөрчлөлт	%	Үнийн өөрчлөлт	%	Нийт өөрчлөлт	%
Хэрэглээний бүтээгдэхүүн	90.3	147%	(28.8)	-47%	61.4	9%
Түргэн эдэлгээтэй	30.2	53%	27.4	47%	57.6	17%
Удаан эдэлгээтэй	60.0	1561%	(56.2)	-1461%	3.8	1%
Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүн	243.7	97%	8.1	3%	251.7	40%
Машин, механик тоног төхөөрөмж, эд анги	221.1	112%	(22.9)	-12%	198.1	54%
Барилгын материал	25.4	44%	32.0	56%	57.4	36%
Хөрөнгө оруулалтын бусад бараа	(2.8)	73%	(1.0)	27%	(3.8)	-4%
Аж үйлдвэрлэлийн орц	3.8		(8.4)		(4.6)	-1%
Нефтийн бүтээгдэхүүн	142.1	73%	52.0	27%	194.0	77%
Дизель түнш	117.5	83%	24.1	17%	141.6	125%
АИ-92, АИ-95	12.3	38%	20.5	62%	32.9	37%
А-80 болон бусад	12.2	62%	7.4	38%	19.6	39%
Бусад	3.8	268%	(2.4)	-168%	1.4	0%
Нийт дүн	483.6	96%	20.4	4%	504	28%

* Ижил зориулалттай боловч харилцан адилгүй шинж чанартай бараа бүтээгдэхүүнүүд 1 ангилалд баатдаг тул дээрх тооцоолол нь зөвхөн ерөнхий хандлагыг харуулах тойм тооцоолол болохыг анхаарна уу.

Зураг 5. Импортын бүтээгдэхүүний жилийн өсөлт /7 сарын гулсах дундаж/

2017 оны эхний 7 сарын гүйцэтгэлээр импорт тоо хэмжээний өөрчлөлтөөс шалтгаалаж 483.6 сая ам.доллараар, үнийн өөрчлөлтөөс шалтгаалж 20.4 сая ам.доллараар тус тус өсчээ. Хэрэглээний бүтээгдэхүүний импорт нь тоо хэмжээ нэмэгдсэнээс шалтгаалж 61.4 сая ам.доллараар өсчээ. Хөрөнгө оруулалтын бүтээгдэхүүний импорт 40%-иар өссөн нь уг бүлгийн импортын тоо хэмжээний өөрчлөлтөөс шалтгаалсан байна.

Харин нефтийн бүтээгдэхүүний импортын хэмжээ 77%-иар өсчээ. Нефтийн бүтээгдэхүүний импортын хилийн үнэ 2017 оны 7 дугаар сарын байдлаар тонн тутамд 522 ам.долларт хүрсэн байна.